

Vtorek, tretjek in soloto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . — k.
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . — k.
za četrt leta 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in opravništvo
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznanila:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačajo
6 kr., če se tiskajo skrat.
5 kr., če se tiska skrat.
4 kr., če se tiska skrat
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kulek (stempel) za 30 k.
Kopirski se ne vračajo-
kopirski naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 149.

V Mariboru 21. decembra 1869.

Tečaj II.

O goriško-slovenskih zadevah.

V majhnih varnih zadevah sta velikani,
v velikih vprašanjih pa pritikovci.

Iz Gorice, 17. decembra. [Izv. dop.]

Domovina izklicuje v svojem 48. listu: Je li to pogum, da niste izrekli imena in priimka poslanca, kateri je govoril besede: Jaz tudi sem prepričan, da zdaj ni ugoden čas, da bi se interpelacija stavila. Ker je ona sama prav razumljivo odgovorila na to vprašanje, in je tako vsak zvedel, kdo je ta mož, njeno očitjanje in njeno veselje nad tem velika je malenkost.

Vsa druga „Domovinina“ razprava se da v tri predale razvrstiti. Pred vsem stavi razna vprašanja, potem nam predstavlja neke dogodke, dalje pripoveduje o nekem terorizmu, strahovanji, s katerim so x, y, z strašili interpelanta in celo občine, ktere jima pošiljajo zaupnice.

ad 1) Večkrat poprašava „Domovina“, zakaj ni Tonkli po 22. okt. še enkrat sklical vse poslance v novo pretresovanje. Rekli smo že v prvem sestavku, da za to ne, ker sta interpelanta vedela, da ni bilo več mogoče drugače prepričati teh gospodov. In „Domovina“ sama potrjuje to njihovo trdno prepričanje rekoča, da so gosp. Črneti razlogi bili zmagavni dokazi, da se mora zdaj opustiti vprašanje za Slovenijo. Tako prepričanim možem pa se ne more človek več bližati ponavljaje vedno isto.

Vpraša dalje: Kaj, 22. okt. ni vedel gosp. interpelant za plebiscite, taborske sklepe? Nu, če jih je tisti dan pozabil, odgovorjamo z „Domovino“: Človek je človek. Ali gotovo je, da se jih je pozneje še o pravem času spomnil in tudi obljub v Ljubljani. Dokaz nam je interpelacija. Tako so se morali tudi drugi spomniti, in če ni on sklical tovarišev, prav lahko bi jih bil kak drug, saj ni bilo v vašem tako imenovanem klubu ne predsednika ne rednih sej.

ad 2) Potem razlaga „Domovina“ vtis ljubljanske resolucije o naših poslancih. Nar bolj je da na to odgovorita interpelanta sama, da se čuje tudi drugi zvon, in razprava konča. Vendar naj se nam dovoli, da razvijemo svoje misli o nekterih „Domovininih“ pripovedkah.

Ona trdi, da se je v tem prečudnem klubu od prvega začetka povdarjalo, ali da morajo interpelacijo podpisati vsi poslanci, ali nobeden. Ne zamerite, to ne more biti res, kajti tako ravnanje je v važnih, tedaj posebno v državnih zadevah le kar pogubljivo. „Vsi ali nobeden“! Po takem bi en glas odločil osodo Slovenije, Avstrije, sveta. Če je en sam mož, ne rečemo trmast, sebičen ali hudoben, ampak le nasprotno prepričan, nič ne bi mogli storiti vsi drugi. Kdo za boga bi tak predlog stavil, ali kdo bi se mu podal? Zgodovina nam daje izgled take nespametnosti. Na Poljskem je veljalo

v srednjem veku, da je en sam plemenitaš mogel vstaviti sklep vseh drugih zbornikov. In nasledki so bili, da je Poljsko iz slabega padlo v najslabše. Če je to res, stavili so ta predlog tisti, ki niso hoteli, da pride po nekakem načinu Slovenija na dan.

Ne to, ali drugo načelo velja v pravnih klubih, namreč, da se mora manjšina podati večini. Tako postane stranka jačji in se v javnem zboru pokaže zedinjena. Ta „Domovinina“ pripovedka dokazuje do čistega, da kluba zares ni bilo, ampak zbrali so se kterikrat ti gospodje v pretresovanje.

Dalje se spodtika „Domovina“ nad besedami, da je bil pred in celo med sejo še čas podpisati interpelacijo.

Ni dvomiti, da je bil, posebno po brani interpelaciji še ugoden čas za to. Po branji se je vsak prepričal, da je interpelacija prav dobra, in kdor je bil za Slovenijo vnet, lahko in vesel bi jo bil podpisal. In le tak bi bil imel pravico, pritoževati se, da se mu ni poprej nič reklo. Kdor pa je bil 22. oktobra nasproten, in je tudi pri seji 30. oktobra molčal, kdor se z daj ne reče, da je za Slovenijo, nima pravice pritožati se in celo ne govoriti o mameluštvi, tem manj, ker ne morejo biti take razmere med poslanci, ampak so le v kaki državi med ministri in posamnimi poslanci. Sicer pa moramo spoznati, da bi zares boljše bilo, da bi se bilo vse na tanjko odstavek do odstavka v privatnih sejah dogovorilo, kar „Domovina“ zdaj prepozno svetuje. Ona dokazuje s tem le izvrstno znajdenost v teh rečeh, in zato je moral 22. okt. vsak poslanec, ki je dober Slovenec, na to misliti in trjati, da se odsek ad hoc izvoli. Pa kaj pomaga vse to, gospod Černe je vse prepričal, da ni bil ugoden čas za tako interpelacijo. Namesto prepovedne poduka naj bi bila „Domovina“ rajši že v začetku razodela gosp. Črnetu modrost, in morda bi bila tudi drugi svet prepričala in ves prepri bi bil zginil. Pa šentana, kar je gosp. Černe v Beču za kulisami slišal in videl, to so skrivnosti, ki niso za vsakega. Tako nihče ne zve, zakaj niso ti gospodje interpelirali, zakaj ni bil ugoden čas za to stvar. To razjasnjenje smo od „Domovine“ pričakovali, kajti to vprašanje je jedro pravde. Pa ko bi tudi mogla „Domovina“ saj nekaj opravičiti to gospodo, vendar ne bi s tem nikdar storila, da bi se zaupnice dane interpelantomu spremenile v nezaupnice, zakaj, kdor je svojo dolžnost storil, pohvale je vreden in zaupanja, da jo stori tudi v prihodnje. In če je blamaža nastala, zakrivila je nista interpelanta, ktera sta delala po volji in željah naroda, ampak drugi, kteri so molče potrdili Črnetov izrek, da se ne vjemajo s to zahtevo. Kmalu kader se ministerstvo spremeni, pokazalo se bo, kdo je koristil in kdo škodoval narodu. Menda bo tudi „Domovina“ takrat spoznala svojo krivdo in bolj čislala županije, ktere zdaj sè svojim tovarišem zaničuje kot neumne ljudi, ki ne vedó kaj delajo.

Listek.

Narodopisne slike iz našega naroda.

VI. Škrije nemškutar

Srije iz Ljubljane.
Ma hlače preklane,
Papirnat klobuk.
Če veter potegne
Pa gre fuk, fuk!
Narodn. dražilka.

Pred lotom 1848., tačas ko je v Avstriji Metternichsvo budo na zid pritiskal, kakor pri drugih v Avstriji živečih narodih, tudi pri nas Slovencih ni bilo ne političnih ne narodnostnih strank. Vsa ljudstva so bila le ena velika čreda, za ktero sta samo absoluten vladar in njegov kancelar mislila kar je misliti treba bilo; za to opravilo so se pa ljudstva morala dati molsti in striči. Le v socialnem življenji je bila med raznimi stanovi: kmeti, mestjani in gospódo, neka napetost, ki je časih celo do kresanja razkipela, in vsakdanjo dolgočasnost saj v nekaj prenesljivo delala. — Politika se je tačas delala le v kabinetu, narodi so se samo na to komandirali, da so to politiko, bila ona taka ali drugača, s svojim denarjem in s svojo krvjo podpirali. Če je bilo treba, da vlad na politika kje pritisne, morali so narodje pritisniti; če je bilo vladi treba zaslonbe, morali so narodje zasloniti; če je vlada zavetja iskala, pritekla je k svojim narodom; kader je za nevihta čedi narode preburila, kader se je politično nebo zopet izjasnilo, tačas je tudi vlada izza svoje zaslonbe se prikazala, veselivša se prav po otročje zopet lepega vremena! Si reges delirunt, Achivi plectuntur, to je stara resnica. Samo tačas, kader so se slovesni tedeuni peli, so vladni ljudje z napuhjenimi lampami (lampe pri Terplan Šandori: die Backen) na prvih mestih sedeli, misera ples pa, ki se je s sovražnikom lasati morala, je pa dole pod zvonikom stala. Vlada je nad nesrečami domovine k večim prisiljenje hinarvske solze, narodje pa svojo srčno krv prelivali. — Eden teh srečnih narodov, za ktere je vlada, kakor se je ob vsaj priložnosti zabičevalo, tako po očetovski skrbela, smo bili tudi mi Slovenci.

Kakor sem že rekel, stvorile so se v tistih dolgočasnih in žalostnih dnevih absolutne Avstrije v pomanjkanji političnih in narodnostnih strank neke socialne stranke. Ena taka socialna prikazen je bil pri nas Slovencih škrija.

Do leta 1848. smo bili mi Slovenci ljudstvo, sestojéče zgolj le iz kmetov, tlačanov, želarjev, hlapcev, dekel, varučk, kuharic, kočijažev in iz

vojaških prostakov. Slovenskega mestjanstva nismo nikoli imeli, še manje pa slovenske gospóde. Še denes našim nasprotnikom ne gre v glavo, da mi nismo več „bauernvolk“, kakor smo bili do leta 1848. Slovensko mestjanstvo, celo pa slovensko gospódo, ki se je začejala v družtvenem življenji zadnjih dvadeset let pričakovati, na to še denes nečejo in ne morejo verjeti, to je za naše narodne nasprotnike nepojmljiva stvar. — Kdor je pred letom 48. bil le malko viši od kmeta tlačana, kdor je n. pr. pri vojnikih bil saj frajt, z eno plateno zvezdo na vsakem podbradku, ta že ni bil več Slovenec! Prt-nene hlače in pa kratek kamižolec, to sta bila pred letom 48. edina karak-teristika, in edina kriterija slovenstva. Gosposka škrijcasta suknja in slovenstvo, ta dva nista mogla na enem ter istem stolu sedeti, ta dva sta se drug drugega izključevala. Kdor je hotel gosposko suktnjo obleči, ta je moral popreje Slovenca sleči, kajti Slovenec v gosposkej suknji, to je bilo rahlo rečeno šema za pustni vtorek. Za Slovenca gopoda, svet pred letom 1848. ni pojma imel. Če je slovenski kmet svojega sina v škole dal, dal ga je s tem glavnim namenom, da sin v školah Slovenca raz sebe sleče, tistega Slovenca namreč, ki je bil povsod zaničevan, povsod za bedaka, za neumneža in za-robjenca pital, ki je povsod moral zadi stati, ki je bil povsod gobljen, goljufan in tepen; mesto tega Slovenca pa škrijca na sebe obleči, kajti kot taki bo lahko, bo lepo živel, bo spoštovan in časten! In tako se je po školah slovenska mladina lévila svoje narodnosti. Taki kmečki sinovi so se pozneje navadno sramovali svojega stanu, svojega očeta in svoje matere, in postali najhuji škrijci.

Psihologična prikazen je, da zaničevanje rodi protizaničevanje. Naš kmet vidé, da ga mestjan in gospóda za malo imata, vidé da ga zaničujeta, je začel tudi od svoje strani mestjana in gospódo čez ramo gledati. S prva je bil njima, posebno gospódi nasproti, zadržljiv, neočiten, nezaupen, in zato je stopil pred gospódo potuhujen, podmlen in šobast, in nazadnje je jegovo zaničevanje zdijvalo v črno črtenje. Ime škrijc je bilo v njegovih ustah psovka za mestjana in gospódo. Samo duhovne je izvzemal. Duhovni so bili zanj gospóde, vsak drugi pa, ki je dolgo suktnjo nosil, bil je škrijc. Škrijc — pri Murki: der zipfel — pomeni prav za prav tisto od este-tično izobraženega evropskega zapada iznajdeno obleko, ki jej Francozje in Nemci „frak“ pravijo, v daljnem pomenu pa vsako dolgo krilno suktnjo Človek v fraku je podoben bolj črni kavki, nego božjemu obličju: in ta obleka za salone, za sijajne predstave, za dvorsko življenje! Moj bog opusti našemu reku pregrehe, ki jih proti pravej estetiki na sebe kupiči.

ad 3. Tudi pripoveduje „Domovina“, horrible dietu, o nekem terorizmu, s katerim so 3 ali 2 ali poldrugi mož strahovali interpelanta in celo občine.

Oh groza nas preliva, če premislimo, kdo bi mogli na Goriškem biti ti možje. Do zdaj smo mislili, da zamorejo strahovati le tisti, kateri imajo deželno ali duhovsko oblast in moč v rokah, najmočnejši so ministri. Privatne osebe pa ne morejo strahovati, zlasti poslancev in celih občin ne. K večjemu morejo dati kak svet, in če je dober in prepričaven, ima brez dvoma velik vpliv v človeka, kakor vsaka resnica. Pa tudi Domovina rada straši in zdaj celo žuga, da pove agente, kateri zaupnice in nezaupnice spisujejo, razpošiljajo, in ljudi nagovarjajo naj jih podpišejo. Žuga, da pove za uro in dan, kje in kedaj se je to in to godilo. — Odgovarjamo, da se prav nič ne čudimo, da je „Domovina“ vse to zvedela. Res nekaj tega se je tudi v Gorici godilo; pa v Gorici ali kje drugod nikjer ni bilo tajnosti in skrivnosti prav nobene, kajti reč sama na sebi ne more in ne sme biti skrivna. Vsa dežela dela, govori in se posvetuje, torej je morala tudi „Domovina“ to slišati brez kake copernije ali skrivne policije. Poznati mora dalje začetnika teh zaupnic, saj ga pozna ves slovenski svet. „Slovenski Narod“ je prvi pred deželnimi zbori nasvetoval vsem občinam, naj se oglasijo za Slovenijo, in po interpelaciji sproženi v Graškem zboru, so vrli štajerski Slovenci pošiljali zaupnice štajerski interpelantom. In — exempla truant.

Tu najde „Domovina“ izvirek zaupnic. Kdor je pa v prevažnem trenutku zatajil Slovenijo, gotovo ne zasluži zaupnic, ampak graje zaradi svojega vedenja v tem vprašanju. Če imajo gospodje neinterpelantje zasluge v drugih deželnih in narodnih zadevah, in imajo jih, nihče jim jih ne krati ali taji; a gledé Slovenije niso prav ravnali, in to jim mora že vest očitati.

Prav slabo pristoji tedaj „Domov.“ srd in očitanje, da hočeta naša interpelanta ali kak drugi ljudstvo goljufati. Protestujemo na vso moč, da hoče ljudi za nos voditi tisti, kdor za Slovenijo interpelira, ali se za njo poganja in ljudem važnost interpelacije razlagaje, jim svetuje naj svoje mnenje izreko. Na mesto takih neslanosti naj bi Domovina in njeni tovariši pomislili, da brez Slovenije ni sreče za Slovence in celo življenja ne. Moder samovladar bi znal osrečiti več narodov, ki so pod njegovim geslom; ali v svobodni državi, v kateri je več narodov združenih, ne bo nikdar en narod za druge skrbel in jih osrečil. Vsak teh narodov si mora sam pomagati in sam za se skrbeti; kajti svoboda obstoji prav v pametni samodelavnosti posamnega človeka ali naroda. Vsak tudi najbolj omikani narod je sebičen, in ima za se dovolj opraviti, noče toraj in tudi ne more za druge skrbeti, posebno ne more razviti jezikov svojih sosedov. Vse to velja tudi za avstrijske narode in gotovo tudi za Slovence. Delati in živeti za se nam bo pa le mogoče, če smo zedinjeni v eno kronovino; razdeljeni kakor smo zdaj, smo le sosedom v plen. Še kake ceste ne moremo dobiti za svoj denar, če ne beračimo pri njih in se jim ne poklanjamo. Da se zedinimo, morajo pa vsi, posebno naši poslanci delati, in izgovora ni nobenega. Če ne storijo tega, ima vsak Slovenec pravico in dolžnost grajati jih, zakaj tu gre za obstanek in napredek, ali za pogin slovenskega naroda. In prav zdaj gre za to, zdaj so nastopili prevažni časi za nas, ker se je nadejati, da se bo Avstrija federalistično osnovala. —

Če ne dobimo zdaj Slovenije, gotovo nikdar več je ne bo, kajti zaradi 1 in pol miliona duš se ne bo ustava drugikrat prenarodila.

Naj huje za kmeta Slovenca je bilo to, da je škričasta gospóda bila v eno tudi jegova gosposka in on njen podložnik. Franki podjarmivši naš narod, so si na glavicah slovenskih holmov trde gradove zidali, iz katerih so njihovi cent-grofi narod v strahu držali, za cent-grofi so prišli iz vseh kotov velike Nemčije na tisoče vsakovrstnih klatovrtežev v naše pokrajine, katerim so nemški cesarji cele vasi in na tisoče kmetov v fevd darovali. Potem ko je vitestvo konec vzelo, prišli so nazadnje grajščaki in njih oskrbniki (ferboltarji) do leta 1848. Škrije ima po tem takem žali bože! zgodovinska tla na naši slovenski zemlji, on spremljava kakor črna senca zgodovino našega naroda od njegovega naroda, od njegovega pada, pa vse do novejših časov.

V grajščino je moral naš kmet nositi svoje davke, v grajščino je moral davati desetino, gornico, lokno, kazen, in bog si ga vadi kakošne dače vse. Za grajščine je moral tlako delati, za škrije po grajščinah se je moral potiti, žuliti in vbijati. Ni čudo tedaj če je naš kmet škrijeva tudi za „la-čenbergarja“ imel, celo ker je videl, da se njih imena večidel na -erger in -berger končavajo. Po grajščinah so naše kmete zapirali, sodili, v klade vklepali, in jim palice šteli. — Kam do hudiča ne bi bil naš kmet škrijeva črtil! Koliko krivice se je pri nekdanjih zemljiščnih gosposčinah našemu ubogemu kmetu delalo, kdo to ve? Dosta. da so kmetje dejali: vgradžnik okradnik! — Memogredé naj omenim, da je brž ko ne iz besede vgradžnik postala novoslovenska uradnik, in iz vgrad — urad. Kdor pa ve za bolj izpeljavo, le na dan ž njo. Tudi to moram omeniti, da vzhodni Slovenci škrijeva v našem pomenu niso poznali, ampak le vgradžnika.

Naš kmet imelši v grajščini kakega opravka, se je že v dvorišči odkril. Klobuk pod pazduhi drže je počasno i tiho stopal po stopnicah gore, kakor da bi k obhajilu šel. V pisarno stopivši polžil je klobuk zdole pod klop, kjer je navadno škrijev lovski pes ležal, si bolhe steval in iz dolgega časa tudi za muhami havsal. Poravnaje si lase je stal molče v sred izbe. Spregovoriti in reči, po kaj je prišel, tega se ni upal. Potrpežljivo je čakal, kdaj se bo škrijeva poljubilo se nanj ozreti. Ta situacija je časih po celo uro in še dalj trpela. Škrije nazadnje vendar-le kmeta opazivši, se je navadno prav nečloveški na-nj zadril. Obča prikazen je, da se naš kmet še danes pred gospodo zelo neumno in butasto drži. Nalašč prav grdo zatelebo in zagovodno gleda. Temu je krivo tisočletno suževanje našega naroda. Če škrije ni ravno dobre volje bil, je znal tako hudo kmeta pogledati, da je reveža pri tej priči za pet funtov manje bilo. Če je bil popravek važen, se je naš kmet navadno, preden je šel v grajščino, malo napil, češ ka bo več korajže

Zdaj tedaj velja delati, a ne spati ali celo ljudi strahovati, kedar zahtevajo Slovenijo in spodbujajo druge, naj pristopijo k delu. Pazite gospodje, da vas ne bodo poznejši časi preklinjali in sodili, kakor je pred okoli 20. leti „All. Ztg.“ sodila neke može rekoč: Pri majhnih in varnih stvarih stopite na najvikšo stopinjo in ste velikani; pri velikih in nevarnih vprašanjih pa se skrite, in postanete pritlikovci, ki stokajo pod bremenom 1000 pomislikov in obtav.

Dopisi.

Lustik
Iz Ljubljane, 19. dec. [Izv. dop.] Pesnik Simon Jenko je umrl,

in zbirajo se uže novice za njegov spominek. To je hvalno; vendar bi se drznili o tej priliki nekaj opomniti! Jenko si je najlepši spominek postavil sam. Ta spominek so njegove pesni, ktere je 1865. leta založil gosp. Giontini v Ljubljani, ter jih ima še mnogo na pródaj po 60 kr., v ličnem platnu vezane po 1 gl. 20 kr., z zlato obrezo po 1 gl. 50 kr. Da se teh pesni že ni prodalo toliko, kolikor so vredne, tega je krivo nekoliko naše knjigotržje samo, nekoliko naša znana maloskrbnost o slovstvenih stvaréh, naj bodo prve vrste, kakoršne so Jenkove pesni, ali srednje veljavnosti, kakoršnih je mnogo drugih. Ni pripravnejše dobe od zdanje, Slovence opomniti, kaj so dolžni Jenkovemu duhu, kateri je morebiti celó neznan mnogim, ki so pripravljani, dati novce za spominek od kamena. Razen Štritarja za Preširnom ni bilo slovenskega pesnika Jenkove cène. Naj bi torej Slovenci izvrstno duševno delo Simona Jenka naglo pokupili in čitali, ter s tem najprvo pokazali, da ga v resnici čislajo, in slovstvo bode imelo več koristi, nego od kamena, kterega vendar pesniku tolike vrednosti nikakor ne odgovarjamo.

Časniki so razglasili, da v Ljubljani po novem létu začne izhajati še eden slovensk šaljiv list. Novine „Tagespost“ so celó pripovedovale, da bode liberalen ter izkušal klerikalnega „Brenclja“ izpodriniti. „Brencljev“ urednik g. Aleševce se je torej 17. decembra letos v „Triglavu“ zeló raztogotil, in pisal, da pride nov list v roke ljudém, kateri niti slovenski pisati ne znajo, kakor je tudi pri „Juriji s pušo“, ter da bi ga utegnil celó Dežman skrivaj podpirati in vlada z novci zalagati.

Lehko je uméti vsacemu, kdor je prečital samo prvi in zadnji list „Brenclja“, zakaj se Aleševce tako boji tekmeča; vendar bi se ne bili nikdar mislili, da je Aleševce tako negosposke duše, kakor je pokazal. On, ki sam res ne uméje dveh slovenskih vrstic napisati brez debelih slovenskih napák, očita „Juriji s pušo“ neznanje slovenskega jezika, in smé pripovedovati, da bode slabo pisan tudi novi list, o katerem se nič ne vé! — Žaba je videla, ko so konja kováli, in brž je tudi ona vzdignila nogo.

Da je Aleševce podrej živel od drobtín, ki so padale z „Laibahe-rične“ in „Tagblattove mize, to vé, če ne ves slovenski svet, gotovo vsaj vsa Ljubljana. Sodili bi torej, da zategadelj on sme najzadnji devati na sun druge novine, posebno predno izide njihov prvi list, celó predno so razglasile povabilo k naročninu.

Iz trdno zanesljivih ust vemo, da novi list, kateri začne po imenu „Blisk“ s podobami izhajati sredi januarja, ali zaradi mnogih priprav morébiti celó še le s početkom februarja prihodnjega leta, ne bode imel niti

imel govoriti. Kmet je bil za škrijeva pravi nollimetangere, kajti kmet — tako je dejal škrije — po zemlji smrdi. Po čim je pa škrije dišel, to bog ve!

Gospóda škrijeva so rekli, da je kmet tačas naj bolji, kadar stoka, kader toži, kader zdihava, kader v svojih revah in nadlogah le v molitvi le v bogu tolažbo in polajšanje išče. Gorje bo gospódi, kader bo začel kmet popevati in plesati. Škrije je pa tudi skrbno na to delal, da je kmet zmerom potiščen bil, on je dejal: kmet je kakor vrba, bolj jo klestiš, lepše bo rastla; — kmet ima kakor zajec devet kož, če nocoj vseh devet iz njega odereš, čež noč mu bo deseta zrastle; — če se letos kmetu polne shrambe puste, k leti že oral ne bo! Tako je škrije o kmetu mislil, in po tem tudi ravnal. Drug bolj usmiljen svet je pa dejal: kmet je siromak dokler je brinje zeleno. Jaz pa rečem: kmet je bil do leta 1848. Kamen na cesti, po kateri so se gospóda škrijeva v gizdavih kočijah vozili.

Kako neprenesljivo je bilo to stanje kmetom, kažejo punti, v katerih so se kmetje proti gospódi vzdignili. Kmetje so djali: če je bog dal gospódi véso v roke, dal je nam téslo, — in začeli so vdrihati po gospódi. Potolčeni na zadnje kmetje so spoznali: da je za kmeta slaba, ali gre on nad gospódo, ali pa gospóda nadenj!

Ne morem si kaj, da ne bi pri tej priložnosti povedal, kar sem na Sotli, glavnem ognjišči slovenskih kmečkih puntov, slišal glede začetka kmetovske vstaje pripovedati. Ali je bilo res tako, ali je le burka, tega nečem razsojevati in pretresovati. — Kmetje niso vedeli — tako sem slišal pripovedati — kam bi se bili s svojimi pritožbami proti gosposki obrnili, kajti povsod so jih le skozi vrata von rivali, nobeden jih še poslušati ni hotel. Najraje bi bili se ve da šli pred cesarja samega, pa cesar je daleč, kdo ve pot do njega, kdo ima srce pred-nj stopiti! Med kmeti se je pa našel en zvit ptiček. Veste kaj, je djal, zložite denar, kolikor ga je treba za novo praznično opravo, in za pot k cesarju in nazaj, grem pa jaz v vašem imeni. Kmetje se bili veseli, da se je zagovornik in poslanec našel. Pustili so možu nove hlače in novo suknjo umeriti, kupili so mu nov klobuk in nove škorne, ter ga tako in z obilim denarjem za potni strošek k cesarju odpemili. Kaj stori ta mož? Mesto na cesarski dvor, potegne jo dole v Zagreb. — V Zagrebu je veselo življenje, v Ilici je kréma do kréme. Vsak dan je muzika in ples, vsak dan se pečenka na ražnu vrti. Natakariče s pogledom očarajo, njih lica so okrogla, njih roke so kakor krop. Z eno besedo, v Ilici v Zagrebu se vse skupaj najde, kar srce, oči in usta razveseli. Naš mož je po teh krémah živel, da je bilo kaj! Čez pol leta pa, ko je šel zadnji perper iz žepa,

programa, kakoršen je razglašen v „Tagespost“, niti ne bode izpodrival „Brenclja“, kateri naj pazi, da se ne izpodrine sam. „Blisku“ bodo vse druge namere.

Iz Srpenice. [Izv. dop.] Dovolite, če se oglasimo tudi mi Slovenci srpeniške županije in iskreno zahvalo enoglasno izrekamo gosp. dr. Tonkli-ju in dr. Žigonu, ki sta hrabro interpelacijo za zedinjenje Slovencev sestavila. Junaška moč naših boriteljev naj premaga, da bi se naše želje spolnile in se Slovenci zedinili. Koliko škode nam je napravila napaka, da smo razcepljeni v več kronovin; koliko ran, ki jih bomo težko popolnoma zacelili, naši mili Sloveniji ucepila, so nas dovolj zadne vojske prepričale, da, kjer je nekđaj orač brazde vlek, orjeta zdaj Lah in Nemeč. Ako bi bili zedinjeni v eno kronovino z enim deželnim zborom bi se ne bilo to zgodilo; bi se ne bil obseg naše dežele, ki je lep biser avstrijske krone toliko zmanjšal, — bi ne bili toliko naših slovenskih bratov zgubili, ki zdaj pod ptujim jarmom stokajo; temveč mir in blagostanje bi nas osrečali. Slava in čast Vam, junaška boritelja naših pravice in vrla naša poslanca, ki sta se oglasila v tej zadevi. Živela Slovenija! Živele gg. dr. Tonkli in dr. Žigon!

Le zaupno tirjajmo naše pravice; če bomo neprenehoma trkali, vrata naših narodnih pravic se nam gotovo bodo odprle. Le naprej! to bodi naše geslo; starega kopita nočemo in nemoremo se držati, kajti to bi bila nemarnost v našo veliko škodo in zgubo.

Anton Primožič, l. r., namestnik župana in poštar; Izidor Ostan, l. r., podžupan; Andrej Berginc, l. r., Janez Melihen, l. r., Andrej Žagar l. r. vsi starešine; Anton Flander, l. r., vikar; Ljudevit Vodopivec, l. r., kaplan, in Anton Trebše, l. r., tajnik.

V Avči. [Izv. dop.] (Rodoljubnima poslancema dr. Tonkli-u in dr. Žigon-u). Zvesto sta spolnila svojo dolžnost, ter krepko povzdignila glas za to, kar so Vaju volilci in vsi rodoljubni Slovenci do zdaj na vseh taborih z največo navdušenostjo zahtevali. — Zdaj pa je naša dolžnost, da se Vama neustrašena boritelja in zagovornika ljudskih zahtev in pravic spodobno zahvalimo in da izrečemo, da popolnoma odobrujemo Vaju možato postopanje v deželnem zboru. — Vsi drugi slovenski poslanci pa, ki so Vaju v najvažnejšem vprašanju zapustili, naj ne mislijo, da smo po komur si bodi razpeljani, ako tu slovesno izrečemo, da kdor ni za Slovenijo tudi ni za nas. —

Prebrano, potrjeno in podpisano od starešinstva.

V Avči 3. grudnia 1869.

Sbogar, župan. Gasparič, Mauri, Anton Madon, Ivan Leščak, Štefan Kovačič, Andrej Kumar, Jožef Skodnik, starešine. Povšič, tajnik.

Iz Lokavec na Goriškem. [Izv. dop.] Po taborih je ljudstvo izreklo svoje želje, in na tisoče smo glasovali za Slovenijo zedinjeno. Vidimo pa, da je ta ljudski sklep osmim slovenskim poslancem v goriškem zboru toliko kakor nič; poslanci so naši pooblaščenca, to naj si zapomnijo. Gospodoma dr. Tonkli-ju in dr. Žigon-u kličemo: Slava! ker sta zvesto nas zastopala v deželnem zboru, drugim osmim pa ne zaupamo več. Živela Slovenija!

Županija Lokavec, dne 8. decembra 1869.

Mauri, župan. Štefan Mamič, Anton Suligoj, svetovalec. Anton Gruđen, Jožef Gorjup, Janez Bremic, Gregor Hvala, Valentin Vončina, Matija Kumar, Peter Gorjup, Andrej Pertout, odborniki. Valentinčič, tajnik.

Iz Trsta. 17. dec. * [Izv. dop.] Z veseljem naznanjam, da je včeraj naš Jurijček, namreč oni „s pušo“, pri porotni sodbi srečno torbo in kožo

vrnil se je lepo spitan, in okroglega svetlega obličja nazaj k našim kmetom, ki so ga že željno pričakovali. Zavolj cesarjevega odgovora mož ni bil v nobeni zadregi. Na vsa usta je kmetom oznanil, da je cesar rekel, da kmetje niso dolžni gosposki tlako delati, desetino in gornico davati, in kar je še drugih obvezanostih bilo. Isto tako je cesar odločil, da so pašniki in gojzdi kmetovski, ne pa gosposkine ali obojni, da ima stara pravica veljati itd. Kmetje se ve da so skakali samega veselja. — Iz te goljufige je boj potem nastal tisti strašni kmetovski punt proti gospódi, ki se ve da o svobodi kmetov ni nič vedela. Pod pestmi naših kmetov so se drobili trdi gradovi, pristave in škedinj grajščinski so noči razsvetljevali; ošabna gospóda je ali bežala, kamor so jo pete nesle, ali jo je pa kmetova pest zadavila in kmetovski tolkači in porati jej glavo vmekšali. — Kmetovski puniti so med našim narodom ob Sotli in po hrvaškem Zagorji še denes v živem spominu.

Beriča, hudiča in škrijca, te tri je naš kmet vse v en žakel deval. Kader so gospod fajmošter kmetom o hudiču pridigovali, kako je grd, kako človeku srečo zavidi, kako ljudi zasleduje, da bi li kje koga v svojo pest dobil; — tačas so kmetje v cerkvi gotovo grajščinskega oskrbnika v mislih imeli, češ: ta je celo hudiču podoben kakor ga gospod fajmošter opisujejo. — Kader so gospod kaplan pri krščanskem nauku naglavne grehe: lakomnost, požrešnost, nevoščljivost itd. razkladali, tačas so zopet ljudje nehoté na grajske škrijce mislili, češ: ti imajo vse te naglavne grehe na sebi. — In kadar je grajščak, ali jegov oskrbnik, ali kdo drugi manjših škrijcev v gradu umrl, tačas se je po celej soseski govorilo: tega je gotovo še toplega ta hudič vzela, ta je na vse večne čase pogubljen! In še dolgo potem je v gradu strašilo. — Značajno je tudi to, da v naših narodnih povestih hudič se zmerom kot gospod prikaže, navadno s črnimi rokavicami, da se mu krepplji ne vidé, nikoli pa v kmečkej obleki. — Kdaj kod je naš kmet o škrijcu govoril, nikdar ni pozabil epiteton ormans: proklet mu predstaviti. Če so naši kmetje kje v kakšnej kleti, ali krmi veselo skupaj sedeli, ter se po svoje zabavljali, pa je kak škrijce nepričakovano noter stopil, je naenkrat ko da bi oprezal, vse veselje skaljeno bilo. Vsi so omolknili, vsak je svojo šobo navel, ta se je na lakte oprl, in zijale prodajal, on je pod mizo, drugi skoz okno gledal. Nobeden ni vedel kaj bi zinil in kdaj bi zinil, zdehati se jim je začelo, in če škrijc sam ni skor odšel, so se pa kmetje počasi ven pobirali začeli, lepo tiho drug za drugim, in čez malo časa bila je izba prazna. (Dalje prih.)

otel. Iz Ljubljane, namreč od ondotnega ministerstva v Blatni vasi so ga bili našemu državnemu pravniku s prstom pokazali, rekoč: dajte, vjemite ga! Pa ga niso. Upamo, da bode tudi pri drugi pravdi, 20. t. m. ravno tako rečno odšel.

Predvčeranjem sta prišla iz Aleksandrije v Trst dva Bokelja, katerih bratje so bili — obešeni v Boki. Revežem so tu nekaj denarja zložili, pravijo, da jim je celo feldmaršal-lejtenant Möring nekaj daroval, in Lojd jima je dal prosto vožnjo v I. razredu na parniku, ki je denes v Kotor odrinil. —

Tukajšni ustavoverni in nemourji niso prav nič zadovoljni, da je Wagner v Dalmaciji odstavljen. Vendar čujem, da namestovalec Wagnerja ni dosti boljši, ker je precej Lapenan, t. j. prijatelj lahonske stranke.

V Sutorini blizo Novigrada Turki trdnjave delajo. Menda za to, da se jim ne bi tako zgodilo, kakor leta 1858., ko so jim bile tabornice požgane. Pri Makarskem so te dni roparji iz turške meje krščanskim prebivalcem mnogo hiš požgali in imovine odnesli.

Politični razgled.

Cesar je bil te dni v Pešti, kamor je bil za njim šel tudi grof Taaffe. Tam je ministerska kriza zorela. Ni dvombe, da so magjarski državniški svojo le prelehtno besedo na omahujočo vago vrgli. Na katero stran, to še ni jasno. Dunajski listi poročajo, da ima zopet Giskra-Herstova stranka več vpljiva, ter da utegnejo Taaffe, Berger in Potocki odstopiti. Magjari se tresajo pred Slovani, zato jim je ljubša vlada v Cislajtaniji, ki je strogo nemška in ki Slovane kontumacira, namestu da bi jim ustregla. Magjari vedó, da bi sicer tudi ogerski Slovani duševno okrepli se in ne dali tako brezobzirno vladati se kakor zdaj. — Warrens pravi v svojem tedniku svetovaje, naj se v ministerstvu pokličejo neutralni možje (ne vodniki narodnih strank) o ministerstvu Giskra-Herstovom: „Ake to ministerstvo obdržimo, ne bode samo notranji mir popolnoma uničilo, temuč tudi parlamentarni sistem v zaničevanje spravilo“. — V tem hipu je videti, da je položje za slovansko opozicijo mnogo neugodnejše, nego je bilo pred enim dnevi. Prav lahko je mogoče, da za nas Slovane še ni prišel čas, da bomo morali z nova boj začeti. Poguma nam manjkati ne bo smelo in zmaga bode gotova, če prav še blizu ni. — Govorica se je raznesla, da bi utegnil postati minister notranjega — Kaiserfeld!

V gosposki zbornici je odgovarjal Taaffe na interpelacijo zarad velike demonstracije delavcev in djal, da je pač vlada vedela že prej o tacem nameravanju, da pa ni hotela z nobeno posebno zabrambo skrniti slovesnega dne prestolnega govora. Vlada bode prihodnjic taka zbiranja zabranila, zdaj pa ni dala delavcem nobenega odgovora na njih adresu temuč bode njim opravičenim tirjatvam ustregla po poti postavodaje.

V državnem zboru poslancev je bila 18. dec. peticija nemških časnikarjev izročena, v kateri tirjajo, naj se odpravi časopisni štempelj in davek za časniške naznanila. Ta peticija je bila izročena finančnemu odseku. — Gališki poslanci predložo znano poljsko resolucijo in zahtevajo naj se z Galicijo ustava v tem zmislu prenaredi. Po sporočilu proračunskega odseka se dovoli pobiranja davkov do konca marca 1870. Pred potrijlom izrečeta Poljak Ziblickievič in dr. Toman, da to dovoljenje ni nobena zaupnica ministerstvu, temuč da glasujejo Poljaki in Slovenci samo iz državne potrebnosti za predlog.

Iz dalmatinskega bojišča se telegrafuje, da so mala krdela vpornihov udarila proti pobrežji z namenom živeža dobiti. Vojska in zvesti ostali prebivalci na obali, so vrgli upornike nazaj.

Po nekterih krajih na Ruskem se je bajé kolera prikazala. Vlada je vse storila, da se ta bolezen ne bi razširila.

Angležka je poslala 20.000 vojakov v Jelandijo, da fenijance strahuje. — Piše se namreč, da so irski fenijanci, ki v Ameriki, v Filadelfiji in Bostonu žive pripravili vojno ekspedicijo v Irlandijo. Vodniki nezadovoljnih Ircev so prišli skrivaj iz Amerike v domovino. Zato se vlada na vse strani pripravljva, vsak upor hitro zadušiti.

Razne stvari.

* **(Naznanilo.)** Ker se ni bilo oglasilo dovolj naročnikov na „Glasnika“, ker sam izgube trpeti ne morem, ker se slov. pisatelji niso vdeležili po obljubi sodelovanja, ker se je naročnina na „Mladiko“ neredno plačevala: nisem mogel „Glasnika“ izdajati. Namenil sem tistim gospodom, ki so se naročili, poslati knjigo (zbirko svojih povest), ki izide v novem letu. Ker izide zdaj „Zvon“, na Dunaji, kteremu bode stalneja in gotoveja podloga, in kterega se bom s sodelavstvom po svojej moči tudi jaz udeležil, naj se vsi tisti gospodje naročniki, kteri so meni naročnino poslali, pa nočejo čakati moje knjige, oglasijo pri g. Stritarju na Dunaji, s kterim sem v zvezo stopil.

J. Jurčič.

* (Društvo kranjskih zdravnikov v Ljubljani) je poslalo na državni zbor peticijo, naj se na novo uravná tarifa za zdravniška, posebno sodnijsko-zdravniška plačila, ker je dozdanja nepravilna in premajhna. Na dalje se zahteva, naj se nobena nova tarifa ne dela drugače, kakor da zdravniki izmed sebe izvolijo nekoliko zastopnikov, ki se bodo prej posvetovali in predloge presodili. — Tudi društvo štajerskih zdravnikov bode stavilo enako peticijo.

* (Iz Primorja) se nam piše, da bi moral primorski slov. časnik „Slov. Zarja“ prestat, ako se več naročnikov ne oglasi. Mi „Slov. Zarjo“, ktera s pogumom zastopa prava pota slovenske politike, vsem Slovincem priporočamo.